

УДК 7.05:655.41

**ЕВОЛЮЦІЯ ДИЗАЙНУ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ КНИГИ
ЯК ЕЛЕМЕНТУ НАЦІОНАЛЬНОГО КУЛЬТУРНОГО КОДУ**

Ольга ЄЖОВА – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри графічного дизайну,
Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ
<https://orcid.org/0000-0002-5920-1611>
<https://doi.org/10.35619/ucpmk.52.1202>
oyezhova70@gmail.com

Маргарита ПЕКНА – магістрантка кафедри графічного дизайну,
Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ
<https://orcid.org/0009-0002-5224-5301>
ritapeknaya01062001@gmail.com

Цитування:

Єжова О., Пекна М. Еволюція дизайну сучасної української книги як елемент національного культурного коду. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2026. № 52. С. 628-633
<https://doi.org/10.35619/ucpmk.52.1202>

Метою дослідження є виявлення та систематизація ключових етапів еволюції українського книжкового дизайну в контексті формування національного культурного коду. Це дало змогу окреслити сталі візуальні маркери української ідентичності, простежити особливості їхнього прояву в історичних і сучасних виданнях, а також визначити їхній потенціал як інструменту культурної репрезентації України у глобальному комунікаційному просторі. Методологія дослідження спирається на комплексний підхід, що поєднує історико-мистецтвознавчий, порівняльний і культурологічний аналіз. Опрацьовано праці українських і зарубіжних дослідників, здійснено огляд історичних зразків книжкової графіки та сучасних дизайнерських практик. Результати. Встановлено багатоступеневу динаміку розвитку українського книжкового дизайну: від синтезу народного мистецтва з авангардними течіями початку ХХ ст. (бойчукізм, нарбутівська школа) до домінування соцреалістичних практик у радянський період і подальшого відродження національної графіки у другій половині ХХ ст. Сучасний етап характеризується полістилізмом та інтеграцією цифрових технологій із традиційними елементами. Ідентифікаційними маркерами визначено орнаментальні композиції, символічні образи (дерево життя, козацькі постаті), історичні шрифтові форми (устав, скоропис), а також використання мотивів декоративно-ужиткового мистецтва – вишивки, витинанки, кераміки. *Наукова новизна.* Уперше здійснено комплексний огляд еволюції українського книжкового дизайну крізь призму його ролі як складової національного культурного коду. *Практична значущість.* Результати дослідження можуть бути використані у видавничій та дизайнерській діяльності для створення видань із виразною національною айдентикою. Систематизація культурних маркерів слугує методологічною основою для дизайнерів, ілюстраторів та видавців, а також відкриває перспективи подальших наукових розвідок у галузі візуальної культури й культурної політики.

Ключові слова: дизайн, графічний дизайн, дизайн книги, книжкова графіка, ілюстрація, композиція, етніка, народні мотиви, акциденція, орнамент, символізм, стилізація.

Актуальність теми. В умовах сьогодення особливо гостро постає проблема відновлення та збереження української культурної самобутності та ідентичності, що проявляється у більшості сфер як побутової, так і професійної діяльності – від тематичних принтів на предметах побуту до складових соціального та інформаційного середовищ. Зокрема книга, як елемент культури, може транслювати національно-культурний контекст як через текст, так і через художнє оформлення – ілюстрації, обкладинку, шрифтові особливості.

Якісний дизайн виступає інструментом формування візуальної ідентичності книги та надання ілюстративної форми ряду символічних образів та асоціацій, що впливають на сприйняття читача. Надання оформленню друкованого видання певних культурних маркерів та підкреслення українського коріння продукту сприяє творенню унікального стилю, що має потенціал слугувати впізнаваною «візитівкою» у міжнародному контексті галузі.

Аналіз попередніх досліджень. Проблема національної ідентичності в українському дизайні існувала ще на початку ХХ століття, особливо актуалізувавшись при процесах державотворення. Як практики-ілюстратори й графіки, так і науковці-теоретики присвячували їй значну частку своєї уваги й часу, що в результаті вишилось у велику кількість напрацювань на дану тему. Так, В. Олійник встановила, що у 1960–1980-х роках сформовано виразний «друкарський стиль», що безпосередньо вплинуло на ідентифікацію українськості через шрифт, композицію та ілюстрацію [11]. В. Мулкохайнен у власній дисертації [9] доведено, що з другої пол. ХХ ст. дизайн української книги розвивається як цілісна проєктна система, де національна самоідентифікація підтримується через графіку, конструкцію та типографіку.

У роботі К. Яковенко [16] встановлено, що національна ідентичність у книжковому дизайні формується

комплексом декоративно-графічних елементів, джерелами яких є народне мистецтво, побут, міфологія, державна символіка та природа. На тему акциденції, як національно визначеної ознаки в дизайні, розглянуто працю Н. Удріс-Бородавко [13], в якій доведено, що сучасний етап українського книжкового дизайну позначений розвитком шрифтових практик з етнічними референсами та їх активним упровадженням у видавничі проекти. О. Лагутенко встановила, що діяльність Георгія Нарбута заклала підвалини нової української графічної школи, що поєднала барокові традиції стародруку з модерними пошуками композиції, шрифту та орнаменту [7]. У її статті [8] проаналізовано характерні особливості методик М. Бойчука, В. Кричевського та Г. Нарбута у творенні національного культурного відродження у книжковій графіці та визначено їх ключові елементи. В. Косів довів, що українська ідентичність 1945–1989 рр. вибудовувалася через впізнавані символи, історичні постаті, національний костюм та орнаменти, що у дизайні книги транслювались через обкладинку, фронтиспіс і систему ілюстрацій [6].

П. Нестеренко в роботі проаналізував практики українських графіків XX-XXI століть, зокрема Олени Кульчицької, значення їх робіт у розвитку української книги як елементу національної культури [10]. Грищенко О. встановила, що техніка витинанки, завдяки площинності, контрасту форми й контрформи та дзеркальній симетрії, органічно інтегрується в книжковий розворот [4]. Лю Ц. (Liu J.) та ін. у власній статті обґрунтували значення традиційних культурних елементів як носіїв національної ідентичності у візуальній комунікації [17]. О. Єжова, Ц. Чжао (Zhao J.) та К. Пашкевич [18] виявили ключові чинники, що визначають ефективність дизайну цифрових музейних платформ у контексті збереження культурної спадщини. У цій же статті обґрунтовано роль дизайну як медіатора між культурним контентом і користувачем. Узагальнюючи, зазначимо, що автори оглянутих джерел притримуються тези, що українська належність книжкового дизайну артикулюється через багаторівневе поєднання символіки (орнамент, костюм, історичні постаті), стилістичних цитат, шрифтових адаптацій і матеріально-конструктивних параметрів книги.

Метою дослідження є виявлення та систематизація ключових етапів еволюції українського дизайну книги в контексті формування національного культурного коду, що дозволить окреслити сталі візуальні маркери української ідентичності у сучасному книговидаванні.

Для реалізації мети передбачаються аналіз історичних і сучасних зразків українського книжкового дизайну з точки зору використання культурних маркерів та визначення основних графічних та шрифтових засобів, що формують національно впізнаваний стиль.

Результати та обговорення. Елементи дизайну книги з національними маркерами поділяються на декілька груп: колір, композицію, шрифт та ілюстрації. Їх збагачують культурним контекстом через імітацію, стилізацію, адаптацію, символізм і орнаменти, джерелами яких виступають народне мистецтво, побут, міфологія, державна символіка та природне середовище [16]. В оформленні української друкованої продукції початку XX ст. спостерігалось широке різноманіття засобів. Із державотворчими процесами 1917 р., настанням періоду національного піднесення та заснування Української академії мистецтва поширилась ідея поєднання елементів народного мистецтва та традицій з поширеними на Заході новими мистецькими напрямками – такими як кубізм, конструктивізм, футуризм, реалізм, примітивізм, імпресіонізм, неокласицизм, модернізм, ар-деко та традиціоналізм. У книжковій ілюстрації О. Кульчицька створювала нові орнаментальні композиції, в основу яких покладені мотиви вишивки, ткацтва, кераміки, різьблення по дереву та інших традиційних ремесел. На рис. 1 наведено елементи оформлення видання «В 25 роковини української захоронки», виконані О. Кульчицькою. Так, на обкладинці книги (рис. 1, а) розміщено ілюстрацію, що містить стилізовану реконструкцію традиційного вбрання. Незважаючи на спрощеність орнаменту до простих геометричних фігур, у розміщенні його структурних елементів вгадується вишивка на сорочці. На рис. 1, б та 1, в зображено заставки з видання, стиль виконання яких схожий на вибірку або різьблення по дереву. Обидві заставки містять елементи рослинного орнаменту.

а

Б

В

Рис. 1. О. Кульчицька – фрагменти оформлення видання «В 25 роковини української захоронки» (Львів, 1927 р.) [3].

Одними з найвизначніших художників української книжкової графіки початку ХХ ст. можна назвати В. Кричевського, М. Бойчука та Г. Нарбута.

М. Бойчук фокусувався на народному примітивізмі з елементами мистецтва ікони, поєднував його із символізмом візантійських та раних ренесансних традицій та старовинним народним мистецтвом. Його творчість спиралася на обрядовість та сакральність, тісну взаємодію фольклору з релігійним мистецтвом [8]. Бойчукісти у графіці застосовували характерні елементи іконопису, технік естампу, вибійки.

На рис. 2, а представлено сюжетну ілюстрацію до видання «Лісової пісні», виконану в техніці гравюри на дереві з високою деталізацією та штрихованими тональними переходами. З характерних ознак стилю школи бойчукістів виявлено імплементацію іконографічних елементів: видовжені пропорції постатей та певні ракурси поз персонажів, що притаманно іконописній традиції.

Діяльність Г. Нарбута здебільшого спрямовувалася саме на книжкову графіку та визначила її загальні візуальні особливості, притаманні періоду 1920-1930-х рр. Як зазначено в статті В. Олійник [11], дизайну книги того часу було характерним декорування елементів книги яскравими орнаментальними вставками, поєднання національної символіки з геометричними та рослинними мотивами, притаманними низці регіонів України. На рис. 2, б представлено ілюстрації до «Української абетки» Г. Нарбута, а саме ілюстрації до літер «Г» та «З». Композиція ілюстрації до літери «Г» містить поєднання історичної постаті гетьмана П. Дорошенка з елементами геральдики та архітектурними мотивами, що створюють алюзію до доби Руїни – зруйновані мури, похилений вінок на гербі, – а також відсилають до української барокової гравюри. Ілюстрація до літери «З» характеризується використанням негативного простору для акцентування силуету зображення, архітектурних образів західноукраїнської традиції. Так, зображена дзвіниця є характерною до галицької, зокрема лемківської сакральної архітектури. Написання літер до обох ілюстрацій виконане з застосуванням різних варіацій рослинного орнаменту, один із яких зокрема є дещо схожим на петриківську традицію.

Рис. 2. Книжкові ілюстрації школи бойчукістів:
а – О. Сахновська – дереворит до «Лісової пісні» (Харків, 1930 р.) [15];
б – ілюстрації Г. Нарбута до «Української абетки» [14].

У другій пол. ХХ століття, з об'єднанням Сходу та Заходу України та початком розвитку мистецтва в спільному соціокультурному просторі, відроджується національна графічна традиція, орнаментика, йде пошук нових шрифтових рішень, широко застосовуються символічні графічні знаки та здійснюється переосмислення героїчного козацького минулого.

Із 1960-х років в українському книжковому дизайні виразно проявляється стилістика ар-деко. Так, в українському книжковому дизайні ар-деко став підґрунтям для формування універсального інструменту національного самовираження: повторювані графічні конструкції набули символічного значення. Зокрема, мотив рапорту з трикутників, закріпився як один з асоціативних образів національної ідентичності, що можна побачити на рис. 3, а.

У даний період також з'являється тенденція до використання техніки витинанки при створенні художнього оформлення книги. Як видно на рис. 3, б, ілюстрації-витинанки сучасних видань у деяких випадках є монохромними та стилістично спрощеними. Так, витинанка на рис. 3, б площинно зображає архітектурну споруду, окремі деталі якої контрастно виділені білим на чорному силуеті. Форма зображуваного об'єкту тяжіє до простих геометричних фігур – прямокутників та трикутників, наявні також дещо видозмінені рапорти з трикутників по краях листа. Композиції притаманна дзеркальна симетрія.

Рис. 3. Книжкові ілюстрації 1960-х років:
а – обкладинка видання «Двадцять років нової української лірики» [2];
б – В. Зорич – ілюстрація-витинанка видання «Сповідями мурів» [12].

Від 1991 року розвиток українського книжкового дизайну відбувався у нових умовах державної незалежності й набув особливого культурно-історичного значення. Художники зверталися до етностилістики, імітації давніх першодруків, створення індивідуальної мистецької мови. Традиційність у книжковій графіці початку 1990-х отримала нове значення, відображаючи суспільні трансформації молоді держави. Етнічні мотиви в оформленні книги після проголошення державної незалежності набули особливої актуальності.

На графічному рівні видання цієї доби відзначалися скороченням кількості ілюстрацій, водночас зростанням значення національних мотивів та полістилізмом. Активно впроваджувалися нові техніки, пов'язані з комп'ютеризацією, а також поєднувалися традиційні та сучасні художні підходи. Зокрема відбулась інтеграція книговидання у загальний культурний процес.

Одним із провідних художників книги пострадянської доби варто назвати Владислава Єрка. Його індивідуальний стиль відзначався вишуканістю та довершеністю, збагачений елементами гіперреалізму. Його роботи поєднували давні українські міфологічні образи з сучасною художньою мовою. Особливо значущою стала ілюстрована ним «Снігова королева» Г. Андерсена. Як видно на рис. 4 а, візуальному стилю В. Єрка притаманний символізм та висока деталізованість, гіперреалістичність. В ілюстрації наявні деякі ознаки романтизму (яскраві кольори, контрастність світла й тіні, певна фантастичність), емоційність, елементи орнаментики.

Видавництво «Родовід» активно популяризує національну спадщину, випускаючи ілюстровані видання з історії традиційного мистецтва й ремесел, дизайн яких вирізняється використанням фотоколажів і фрагментів орнаментів із народного декоративно-ужиткового мистецтва. Так, на рис. 4 б наведено одне з видань каталогу Чернігівського обласного історичного музею, присвячене колекції козацької вишивки (дизайн: І. Пасічник). На обкладинці наявна орнаментальна вставка, що є фотографією фрагмента вишитого простирадла з колекції музею. Орнамент належить до категорії рослинних, має вигляд переплетення гілок із квітами та плодами. Колірна гама складається з теплих жовто-бежевих відтінків, світло-блакитного та зеленого. В композиції можна помітити плоди граната, що є свідченням впливу турецько-іранської культури на українську традиційну орнаментуку.

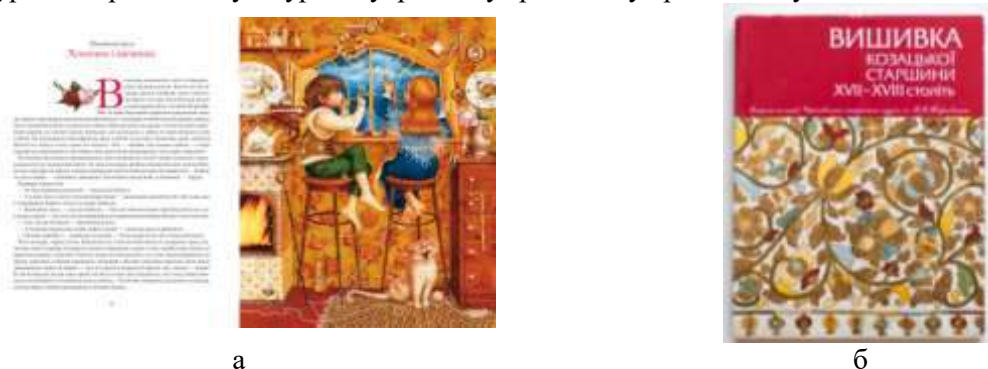

Рис. 4. Сучасні книжкові ілюстрації:
а – В. Єрко – розворот видання «Снігової королеви» Г. Андерсена [1];
б – І. Пасічник – обкладинка каталогу колекції Чернігівського історичного музею [5].

Наприкінці ХХ – початку ХХІ століття український книжковий дизайн вирізняється появою нових

художніх форм, наділених виразними національними ознаками. Ілюстрація перетворюється на культурний код, який вступає у діалог із сучасними художніми текстами та візуальною культурою. Український книжковий дизайн відзначається стилістичною різноманітністю, складною образністю, декоративністю та високим рівнем художньої деталізації, що виокремлює його серед європейських аналогів як самобутній культурний феномен.

Висновки. Еволюція українського книжкового дизайну демонструє складний і водночас цілісний шлях формування національної культурної ідентичності через візуальні засоби. Від поєднання народних традицій з модерністськими течіями початку ХХ століття до полістилістики доби незалежності, книга не лише виконує інформаційну функцію, а й являється носієм українського світогляду. Загалом у дизайні книги національні риси формуються через колір, композицію, шрифт та ілюстрації, що збагачуються традиційними символами й образами. Використання орнаменту, стилізації та шрифтових адаптацій створює виразні асоціації з українською культурою та підкреслює її унікальність.

Завдяки творчості видатних художників – від Г. Нарбути й М. Бойчука до сучасних авторів, таких як Владислав Єрко – українська книга здобула унікальне художнє обличчя, поєднуючи традиційність із новими технологічними та стилістичними рішеннями.

Сучасна українська ілюстрована книга є не лише мистецьким явищем, але й засобом культурної репрезентації збереження національної самобутності у глобальному контексті.

Список використаної літератури:

- Андерсен Г. Х. Снігова Королева. Дитяче вид-во «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА». URL: <https://lnk.ua/D1j0eGQP0>
- Білецький О. І. Двадцять років нової української лірики. Харків : Держвидав України, 1924. 38 с. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/dlib/item/0001768>
- В 25 роковини української захоронки. Львів : Ранок, 1927. URL: <https://uartlib.org/poza-mystetstvom/v-25-rokovyny-ukrayinskoji-zahoronky/>
- Грищенко О. Техніка витинанки в оформленні української книги. *Мистецтвознавство: Зб. наук. пр.* Львів, 2007. Ч. 2. С. 75-82. URL: <https://nasplib.isoftware.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/1273ae53-a457-4b51-b7ce-e82c3ef49eba/content>
- Зайченко В. Вишивка козацької старшини XVII-XVIII століть. Родовід. 2001. 200 с. URL: <https://www.rodovid.net/product/70/vyshyvka-kozatskoji-starshyny-khvi-khvi-stolit/>
- Косів В. М. Українська ідентичність у графічному дизайні 1945–1989 років: символи, образи, стилістика: дис. ... д-ра миств.: 17.00.07 Дизайн. Київ : КНУТД, 2019. 645 с. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0519U000250>
- Лагуненко О. А. Графічний дизайн в Україні у першій третині ХХ століття. *Нариси з історії українського дизайну ХХ ст. : Зб. ст. Ін-т проблем сучасного мистецтва НАМ України.* Київ : Фенікс, 2012. С. 41–71. <https://lnk.ua/qjNxD0z3q>
- Лагуненко О. А. Моделі національного культурного відродження у творчості В. Кричевського, М. Бойчука, Г. Нарбути. *Graphiein. Графіки: нариси з історії української графіки ХХ ст.* Київ : Грані-Т, 2007. С. 31.
- Мулкохайнен В. А. Дизайн книги у контексті української проектної культури 1950 – 2020-х років: дис. ... д-ра миств.: 17.00.07 – Дизайн. Київ : КНУТД, 2024. 579 с. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/27042>
- Нестеренко П. В. Художній образ української книги ХХ-ХХІ століть. Київ : Саміт-Книга. 2021. С. 147.
- Олійник В. А. Книги видавництва «Дніпро» у контексті українських графічних тенденцій. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвуз. зб. наук. пр. молодих вчених Дрогобиць. держ. пед. ун-ту ім. І. Франка.* 2021. № 37. Т. 2. С. 56–62. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/37-2-11>
- Степанова Л. Сповідями мурів. Львів : ПАІС. 2021. URL: <https://www.pais.com.ua/product-page/сповідями-мурів>
- Удріс-Бородавко Н.С. Графічний дизайн з українським обличчям. Київ : ArtHuss, 2023. 206 с.
- Українська абетка. Малюнки Георгія Нарбути. Харків : Вид. Олександр Савчук, 2022. 64 с. <https://lnk.ua/21moyfVqq>
- Українська художниця-ілюстраторка Олена Сахновська. *Музей книги. ХОУНБ ім. Олеся Гончара.* URL: <https://museum.lib.kherson.ua/ukrainska-hudozhnitsya-ilyustratorka-olena-sahnovska.htm>
- Яковенко К. М. Ознаки національної ідентичності в сучасному українському книжковому дизайні. *Культурні та мистецькі студії XXI століття: науково-практичне партнерство : матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. М-во культ. України та інформ. політики ; Нац. акад. кер. кадрів культ. і мистец.* 2023. С. 243–244. URL: <https://surl.lt/iyzhar>
- Liu J., Krotova T., Yezhova O., Pashkevich K. Traditional elements of Chinese culture in logo design. *International Circular of Graphic Education and Research.* 2018. Issue 11. С. 66-75. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/13315/1/ICJ_11_2018_07.pdf
- Yezhova O., Zhao J., Pashkevich K. Exploring design aspects of online museums: from cultural heritage to art, science and fashion. *Preservation, Digital Technology & Culture.* 2025. Vol. 54, №. 1. С. 35-50. <https://doi.org/10.1515/pdte-2024-0044>

References

- Andersen H. C. (2006). Snihova Koroleva. A-BA-BA-HA-LA-MA-HA Children's Publishing House. [https://store.ababahalamaha.com.ua/snihova-koroleva_\[in Ukrainian\]](https://store.ababahalamaha.com.ua/snihova-koroleva_[in Ukrainian]).
- Biletskyi O. I. (1924). Dvadtsiat rokiv novoi ukrainskoi liryky. <https://irbis-nbuv.gov.ua/dlib/item/0001768> [in Ukrainian].
- V 25 rokovyny ukrainskoi zachoronky (1927). <https://lnk.ua/hnZleJGjR/> [in Ukrainian].
- Hryshchenko O. (2007). Tekhnika vytynanky v oformlenni ukrainskoi knyhy. *Art Studies: Collection of*

Scientific Papers, 2, 75–82 [in Ukrainian].

5. Zaichenko V. (2001). Vyshyvka kozatskoi starshyny XVII–XVIII stolit. Rodovid. <https://www.rodovid.net/product/70/vyshyvka-kozatskoyi-starshyny-khvii-khviii-stolit/> [in Ukrainian].

6. Kosiv, V. M. (2019). *Ukrainska identychnist u hrafichnomu dyzaini 1945–1989 rokiv: symvoly, obrazy, stylystyka*. (Doctoral dissertation). Kyiv National University of Technologies and Design. [in Ukrainian].

7. Lahutenko, O. A. (2012). Hrafichniy dyzain v Ukraini u pershii tretyni XX stolittia (pp. 41–71). Institute of Contemporary Art Problems of the National Academy of Arts of Ukraine. https://mari.kiev.ua/sites/default/files/inline-images/pdfs/_works-istor_design_text.pdf. [in Ukrainian].

8. Lahutenko, O. A. (2007). Modeli natsionalnoho kulturnoho vidrozhennia u tvorchosti V. Krychevskoho, M. Boichuka, H. Narbuta. In *Graphen: Essays on the history of Ukrainian graphics of the 20th century* (p. 31). Hrani-T. [in Ukrainian].

9. Mulkohainen, V. A. (2024). *Dyzain knyhy u konteksti ukrainskoi proiektnoi kultury 1950-kh – 2020-kh rokiv* (Doctoral dissertation). Kyiv National University of Technologies and Design. <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/27042>. [in Ukrainian].

10. Nesterenko, P. (2021). Khudozhnii obraz ukrainskoi knyhy XX–XXI stolit (p. 147). Samit-Knyha. [in Ukrainian].

11. Oliinyk, V. A. (2021). Knyhy vydavnytstva «Dnipro» u konteksti ukrainskykh hrafichnykh tendentsii. *Current Issues of Humanities: Interuniversity Collection of Scientific Works of Young Scientists of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 37(2), 56–62. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/37-2-11> [in Ukrainian].

12. Stepanova, L. (2021). Spovidiamy muriv. Lviv: PAIS. <https://lnk.ua/VGICrR1GI> [in Ukrainian].

13. Udris-Borodavko, N. S. (2023). *Hrafichniy dyzain z ukrainskym oblychchiam*. Kyiv: ArtHuss. [in Ukrainian].

14. *Ukrainska abetka*. Maliunky Heorhiia Narbuta (2022). Kharkiv: Oleksandr Savchuk Publishing House. <https://savhook.com/books/ukrainska-abetka-heorhiya-narbuta/?srsltid=AfmBOoqbLfAJ2L-XEwdmqofTy9mPXQYfM-KCE4Cv9xli8BGM8v0LYWW2> [in Ukrainian].

15. *Ukrainska khudozhnytsia-iliustratorka Olena Sakhnovska*. (n.d.). Museum of the Book, Kherson Regional Universal Scientific Library named after Oles Honchar. <https://lnk.ua/wcKMtJ9Eh> [in Ukrainian].

16. Yakovenko, K. M. (2023). Oznaky natsionalnoi identychnosti v suchasnomu ukrainskomu knyzhkovomu dyzaini. In *Cultural and artistic studies of the 21st century: Scientific and practical partnership. Proceedings of the 4th All-Ukrainian scientific-practical conference* (pp. 243–244). Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine; National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts. [in Ukrainian].

17. Liu J., Krotova T., Yezhova O., Pashkevich K. Traditional elements of Chinese culture in logo design. *International Circular of Graphic Education and Research*. 2018. Issue 11. C. 66-75. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/13315/1/ICJ_11_2018_07.pdf.

18. Yezhova, O., Zhao, J., & Pashkevich, K. (2025). Exploring design aspects of online museums: from cultural heritage to art, science and fashion. *Preservation, Digital Technology & Culture*, 54(1), 35-50. <https://doi.org/10.1515/pdtc-2024-0044>.

UDC 74/766

EVOLUTION OF THE DESIGN OF THE CONTEMPORARY UKRAINIAN BOOK AS AN ELEMENT OF THE NATIONAL CULTURAL CODE

Olga YEZHOVA – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor at the Department of Graphic Design, Kyiv National University of Technologies and Design, Kyiv

Marharyta PEKNA – Master's Student at the Department of Graphic Design, Kyiv National University of Technologies and Design, Kyiv

The aim of the study is to identify and systematize the key stages in the evolution of Ukrainian book design within the context of forming the national cultural code. This made it possible to outline the stable visual markers of Ukrainian identity, trace their manifestations in historical and contemporary editions, and determine their potential as tools of cultural representation of Ukraine in the global communication space. *Methodology*. The research is based on a comprehensive approach that combines historical-artistic, comparative, and cultural analysis. The study draws upon the works of Ukrainian and international scholars, examines historical examples of book graphics, and analyzes contemporary design practices. *Results*. The study reveals a multistage development of Ukrainian book design: from the synthesis of folk art and avant-garde movements of the early twentieth century (Boichukism, Narbut school), through the dominance of socialist realist practices during the Soviet period, to the revival of national graphics and typographic experimentation in the second half of the twentieth century. The modern stage is characterized by stylistic plurality and the integration of digital technologies with traditional design elements. The main identity markers include ornamental compositions, symbolic imagery (Tree of Life, Cossack figures), historical typographic forms (ustav, skoropys), and the incorporation of decorative and applied arts such as embroidery, paper cutting, and ceramics into book design.

Scientific novelty. For the first time, the evolution of Ukrainian book design is comprehensively analyzed through the lens of its role as a component of the national cultural code.

Practical significance. The results of the study can be applied in publishing and design practice to create printed works with a distinct national identity. The systematization of cultural markers provides a methodological framework for designers, illustrators, and publishers, and forms a basis for further research in the field of visual culture and cultural policy.

Key words: design, graphic design, book design, book graphics, illustration, composition, ethnic style, folk motifs, typography, ornament, symbolism, stylization.

Стаття отримана 21.12.2025

Стаття прийнята 22.01.2026

Стаття опублікована 28.05.2026